

پیش‌بینی صرفه‌جویی ۵۰ میلیون مترمکعبی روزانه با اجرای گام دوم پلکانی کردن تعرفه گاز

عبور از ناترازی با تعرفه‌گذاری پلکانی

سیداحسان حسینی
پژوهشگر و روزنامه‌نگار حوزه انرژی

افزایش مصرف گاز در کشور سبب ایجاد ناترازی در دومین کشور دارنده گاز جهان شده، لذا توجه به فرهنگ‌سازی و سیاست‌هایی نظیر تعرفه‌گذاری پلکانی می‌تواند موجب کاهش مصرف گاز در کشور شود.

به گزارش «وطن‌امروز»، افزایش مصرف گاز در فصل سرما یک امر طبیعی است اما مصرف شدید گاز در بخش خانگی در کشورمان تا جایی پیش می‌رود که صنایع را هر سال دچار مشکل می‌کند، کما اینکه زمزمه این اتفاق در سال جاری نیز به گوش می‌رسد.

همان‌گونه که گفته شد این اتفاق تازه‌ای نیست و هر سال در آستانه فصل سرما با ناترازی گاز مواجه می‌شویم و در تمام این سال‌ها نیز دولت‌ها موفق نشده‌اند راهکاری برای بهینه‌سازی مصرف گاز بیابند.

دولت‌ها معمولاً در طول سال چندان از ناترازی گاز سخن نمی‌گویند و تنها در آغاز فصل سرد است که از بهینه‌سازی گاز سخن می‌گویند و مردم را به صرفه‌جویی دعوت می‌کنند که این راه هرگز جوابگو نبوده و همچنان شاهد افزایش مصرف گاز در بخش خانگی هستیم.

فرهنگ‌سازی مسأله‌ای نیست که در یک دوره کوتاه عملی شود؛ فرهنگ‌سازی نیاز به برنامه‌ریزی، زیرساخت و عزم و اراده جدی دارد که تاکنون در بدنه دولت‌ها شاهد آن نبودیم.

مصرف گاز در ایران ۳ برابر سرانه مصرف در اتحادیه اروپایی است

میزان مصرف گاز در ایران عجیب است و وقتی این میزان را با کشورهای اروپایی مقایسه می‌کنیم، ماجرا عجیب‌تر و حتی باورنکردنی می‌شود. بررسی‌ها نشان می‌دهد سرانه مصرف گاز در ایران ۳ برابر سرانه مصرف کل اتحادیه اروپایی است!

جدیدترین آمارها نشان می‌دهد مصرف گاز در بخش خانگی و تجاری به ۴۸۰ میلیون مترمکعب رسیده که نسبت به مدت مشابه پارسل حدود ۹۰ میلیون مترمکعب افزایش یافته است.

طبق برآوردها از مجموع ۸۳۰ میلیون مترمکعب تولید روزانه گاز در کشور، ۶۰۰ میلیون مترمکعب در بخش خانگی، تجاری و صنایع غیرعمده به مصرف می‌رسد و در روزهای سرد سال بیش از ۷۰ درصد مصرف گاز به این بخش خانگی اختصاص پیدا می‌کند.

مصرف تمام آنچه تولید می‌کنیم!
در گزارش سالانه شرکت بریتیش پترولیوم با عنوان

«مرور آماری انرژی جهان ۲۰۲۲»، سهم ایران در حوزه تولید گاز دنیا ۶،۴ درصد و در حوزه مصرف ۶ درصد اعلام شده است. این اعداد و ارقام نشان می‌دهد حجم تولید و مصرف گاز در کشور ما بسیار به هم نزدیک است و این موضوع کشور را از نظر اقتصادی عقب‌نگه می‌دارد، در واقع با صرفه‌جویی و بهینه‌سازی مصرف گاز می‌توان میزان صادرات گاز را بالا برد در حالی که متأسفانه این میزان، به جای صادرات، هدر می‌رود.

گزارش بریتیش پترولیوم همچنین نشان می‌دهد مصرف گاز ایران نسبت به آمریکا و روسیه طی ۱۰ سال اخیر بیشتر بوده است. در این میان اما باید جمعیت این کشورها را نیز با جمعیت ایران مقایسه کرد و آن وقت است که میزان مصرف بی‌رویه و هدررفت گاز در ایران بخوبی روشن می‌شود.

در بین کشورهای دارای بیشترین تولید و مصرف گاز، چین با حدود یک میلیارد و ۴۰۰ میلیون نفر رتبه اول جمعیت، آمریکا با حدود ۳۳۳ میلیون نفر رتبه سوم جمعیت، روسیه با حدود ۱۴۲ میلیون نفر رتبه پنجم جمعیت و ایران با حدود ۸۵ میلیون نفر رتبه هفدهم جمعیت جهان را داراست.

مصرف بالای بخش خانگی، نیروگاه‌ها را به استفاده از سوخت دوم مجبور می‌کند

در همین رابطه مدیرعامل شرکت ملی گاز ایران طی سخنانی به مصرف بیش از اندازه گاز خانگی اشاره کرد و گفت: این موضوع سبب شده محدودیت‌هایی را در حوزه نیروگاهی اعمال کنیم و بخش نیروگاهی به سمت استفاده از سوخت دوم و مایع برود. به این ترتیب، با افزایش مصرف گازوئیل، مقدار صادرات محدود می‌شود و بر همین اساس، صادرات گاز به ترکیه و عراق نیز کاهش می‌یابد. هر قدر مصرف خانگی بهینه باشد، به حوزه فعالیت صنایع کمک کرده‌ایم.

مجید چگنی اظهار کرد: ما سوئین تولیدکننده گاز جهان و چهارمین مصرف‌کننده آن پس از روسیه، آمریکا و چین هستیم و مقدار مصرف گاز در ایران تقریباً با ۱۲ کشور ثروتمند اروپا برابری می‌کند. ما اکنون ۲۵ میلیون مشترک گاز داریم که از این تعداد ۷۶ درصد در ۳ پله نخست مصرف قرار دارند و ۵۰ درصد گاز کشور را مصرف می‌کنند.

وی با بیان اینکه میانگین قیمت گاز ۳ پله نخست مشترکان، هر مترمکعب حدود ۶۳ تومان است، گفت: هر مشترک در ماه حدود ۵۰۰ مترمکعب مصرف دارد که با نرخ ۶۳ تومان، ۳۵ هزار تومان در ماه پول گاز می‌پردازد که اگر همین مقدار گاز را صادر کنیم، معادل انرژی آن به

نرخ صادراتی، برابر ۳ میلیون و ۷۰۰ هزار تومان خواهد بود، در حالی که ما با رقم بسیار پایین، آن را در منازل مصرف می‌کنیم.

کاهش مصرف روزانه حدود ۵۰ مترمکعب

زمنستان سال گذشته مرحله اول پلکانی کردن قیمت گاز مصرفی مشترکان خانگی با مصوبه هیات وزیران اجرایی شد؛ بر این اساس برای اولین بار جدولی ۱۲ پلکانی بر مبنای مصرف برای تعرفه گاز تعیین شد که ۳ پله اول بدون تغییر تعرفه ماند و از پله ۴ تا ۱۲ هر پله ۴۰ درصد به مبلغ گازها اضافه شد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد حدود ۲۶ میلیون مشترک گاز در کشور داریم که ۶۴ درصد آنها شامل کسانی هستند که طبق الگوی مصرف، گاز مصرف می‌کنند اما دیگر مشترکان پرمصرف و بدمصرف هستند.

گام رو به جلوی دولت در اصلاح تعرفه گاز بعد از سال‌ها، بخش قابل‌توجهی (معادل یک فاز پارس جنوبی برابر ۲۵ میلیون مترمکعب) از ناترازی گاز را جبران کرد، در حالی که برای تولید هر ۵۰ میلیون مترمکعب گاز در ایران سرمایه‌گذاری حدود ۶ میلیارد دلاری لازم است و در عمل با اجرای این طرح به ارزش ۳ میلیارد دلار ذخیره‌سازی شد.

حدود ۱۰ روز پیش مصوبه هیات‌وزیران درباره مرحله دوم اصلاح تعرفه گاز مشترکان خانگی ابلاغ شد. بر اساس مدل پلکانی، پله‌های اول تا سوم مصرف بدون تغییر قیمت باقی ماند اما پله چهارم تا ششم ۳۰ درصد افزایش و پله هفتم تا دهم ۵۰ درصد افزایش را نسبت به تعرفه قبلی داشت. همچنین تعرفه پله‌های یازدهم و دوازدهم عددهای ثابت ۵۰۰۰ و ۶۰۰۰ تومان به ازای هر متر مکعب تعیین شد.

این دومین گام پلکانی کردن و واقعی‌سازی قیمت انرژی برای پرمصرف‌ها به حساب می‌آید. اجرای گام نخست بهینه‌سازی مصرف انرژی یعنی پلکانی کردن قیمت گاز پارسال سبب صرفه‌جویی روزانه ۲۵ میلیون مترمکعبی گاز در کشور شد (کل مصرف ۸۰۰ میلیون مترمکعب است).

پیش‌بینی می‌شود ادامه این روند و اجرای گام دوم پلکانی‌سازی بتواند حدود ۵۰ میلیون مترمکعب از ناترازی

ایران جزو ۳ کشور نخست با انرژی ارزان
قیمت گاز در ایران نسبت به سایر کشورهای بسیار ارزان است و شاید یکی از دلایلی که هنوز ارزش و اهمیت گاز برای مردم روشن نشده، همین قیمت پایین است. ایران از نظر بنزین، گازوئیل، برق و گاز طبیعی ارزان جزو ۳ کشور نخست دنیا قرار دارد. -- نیز صدق می‌کند. درست است که ایران دارای یکی از بزرگ‌ترین ذخایر گازوئیل شده قدر و قیمت این انرژی بدرستی برای مردم روشن نباشد و در نهایت شاهد هدررفت گاز در بخش خانگی باشیم آن هم به میزانی که در فصول سرد، بخش‌های دیگر نظیر صنعت را دچار مشکل می‌کند.

کشور را حل کند.
■ در آینده نزدیک با یک چالش جدی برای تأمین گاز طبیعی مواجه خواهیم شد

در حال حاضر تولید گاز بیشتر برای کشورمان کار مشکلی است؛ گازی که براحتی در مصارف خانگی هدر می‌رود. متأسفانه در سال‌های اخیر نیز شاهد توقف طرح‌های توسعه میدان‌های گازی بودیم و اگر چه این طرح‌ها، مجدداً کلید خورده اما فعلاً و تا ۴ سال آینده، امکان بهره‌برداری از آنها وجود ندارد و در واقع می‌توان گفت در حال حاضر قرار نیست افزایش تولید گاز داشته باشیم. پس در این شرایط، صرفه‌جویی و مصرف بهینه یک مسأله حیاتی است که باید بیش از پیش به آن توجه شود.

مالک شریعتی‌نیاسر، سخنگوی کمیسیون انرژی مجلس درباره ناترازی تولید و مصرف گاز طبیعی در کشور گفته است: وجود منابع فراوان قابل‌استحصال گاز طبیعی و توسعه آن سبب شده است در ۲ دهه گذشته عرضه گاز طبیعی به منظور تأمین نیاز کشور به طور میانگین سالانه ۷ درصد افزایش یابد اما در سوی مقابل برنامه‌ریزی مناسبی برای مهار رشد افسارگسیخته تقاضا و مصرف گاز طبیعی در بخش‌های مختلف کشور نشده است.

به گفته وی، با وجود اینکه ایران رتبه سوم بزرگ‌ترین تولیدکننده گاز طبیعی در جهان را دارد اما با توجه به آغاز افت فشار در مخازن گازی میدان پارس جنوبی و ادامه روند افزایشی مصرف، چالش جدی برای تأمین گاز طبیعی در آینده بسیار نزدیک وجود خواهد داشت.

کاهش مصرف با تعرفه‌گذاری پلکانی
رئیس کمیسیون انرژی اتاق بازرگانی تهران طی

سخنانی درباره اهمیت اجرای طرح تعرفه‌گذاری پلکانی گاز خانگی گفته است: تعرفه‌گذاری پلکانی گاز خانگی اقدامی است که می‌تواند مردم را به سمت کاهش استفاده از انرژی سوق دهد.

رضا پدیدار اضافه کرده است: درست است که در منابع انرژی غنی هستیم ولی با توجه به مشکلاتی که هم‌اکنون در تولید با آن مواجه شده‌ایم، روش جدیدی مثل تعرفه‌گذاری پلکانی را باید به کار بندیم.

آمارها و داده‌ها نشان می‌دهد افزایش پلکانی تعرفه گاز، یکی از راه‌های بهینه‌سازی مصرف سوخت است. این روش در حال حاضر روش تازه‌ای است که می‌تواند در بهینه‌سازی تأثیر مثبتی داشته باشد.

بسیاری هر کدام از اقلیم و پله‌ها حداکثر میزان مصرف متفاوت بوده و در نتیجه تعرفه‌های هر کدام از آنها نیز متفاوت در نظر گرفته می‌شود. از طرفی تعرفه گاز طبیعی در بخش خانگی از ابتدای آذر ۱۴۰۰ تنها در پله‌های ۴ تا ۱۲ افزایش یافته و تغییر در وضعیت پله‌های ۱ تا ۳ یا کسانی که «الگوی مصرف متعارف» دارند، نسبت به گذشته در نظر گرفته نشده است.

در همین ارتباط علی جدی، عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی درباره اهمیت اجرای طرح تعرفه‌گذاری پلکانی در حوزه گاز خانگی در جهت کنترل مصرف گاز گفته است: اجرای تعرفه‌گذاری پلکانی دشوار است اما به هر حال باید اجرا شود. با تعرفه‌گذاری پلکانی قطعاً می‌توانیم مردم را به سمت مصرف درست سوق دهیم. در تعرفه‌گذاری پلکانی دولت باید برای کسانی که در سطح استاندارد گاز مصرف می‌کنند یارانه را همچنان لحاظ کند، زیرا آنها حق دارند از منابع خدادادی کشور استفاده کنند.

اهمیت و ارزش گاز را برای مردم توضیح دهیم
در حال حاضر یکی از اساسی‌ترین موضوعاتی که وزارت نفت با آن درگیر شده، ناترازی گاز است و در این میان انگشت اتهام، به سمت هدررفت گاز در بخش خانگی است اما باید دید تاکنون دولت‌ها چه اقداماتی مثبتی در راستای بهینه‌سازی انجام داده‌اند؟

چند صباحی است صحبت از بخاری‌های استاندارد به میان آمده اما تاکنون این بخاری‌ها به دست مردم نرسیده است. از سوی دیگر در بحث زیرساخت‌های مسکن، اقدامات لازم نشده و تعداد بسیار زیادی از خانه‌ها دارای استانداردهای لازم برای جلوگیری از هدررفت گاز نیستند؛ این اقداماتی است که دولت‌ها باید انجام دهند. اما مهم‌ترین مسأله‌ای که مسؤولان از آن غافلند، فرهنگ‌سازی است. در واقع باید اقدامات فرهنگی گسترده‌ای در طول این سال‌ها می‌شد تا اهمیت و ارزش گاز طبیعی برای مردم مشخص شود.

اگر چه جریمه هم یکی از راهکارهاست اما تنها راهکار نیست و باید در کنار آن بحث فرهنگ‌سازی مصرف بهینه گاز را جدی بگیریم؛ کاری که از سالیان پیش باید آغاز می‌شد اما هنوز هم بدرستی روی این مسأله کار نشده و فقط به ساخت چند کلیپ یا نصب بنر بسنده کرده‌ایم.

رئیس کمیسیون انرژی اتاق بازرگانی تهران معتقد است: در دهه ۸۰ درصد مصرف گاز توسط آقایان تبلیغ می‌شد ۳۰ درصد با کاهش مصرف گاز خانگی مواجه شدیم ولی وقتی پارس جنوبی توسعه پیدا کرد گفتند گاز زیاد داریم و نیاز نیست در این حد تبلیغ کنیم که مردم در مصرف انرژی صرفه‌جویی کنند. از آن تاریخ بود که دچار بحران شدید و این مدیریت نامناسب ما را به این مرحله رساند.

واقع فرهنگ‌سازی نیازمند یک عزم جدی و ورود مطبوعات، رادیو و تلویزیون، شبکه‌های اجتماعی، سینما و... است. همچنین سیستم آموزشی، بویژه آموزش و پرورش می‌تواند نقش پررنگی را در این مهم ایفا کند. همچنین رادیو و تلویزیون باید خود را مکلف کنند که علاوه بر ساخت کلیپ‌های متعدد در این باره، به برگزاری نشست‌ها و میزگردهای تخصصی اقدام کنند که درباره اهمیت گاز طبیعی و وضعیتی که امروز دچار هستیم به مردم اطلاع‌رسانی کنند. از این دسته برنامه‌ها باید به وفور در رسانه‌ها وجود داشته باشد تا کم‌کم توجه مردم جلب شود. به طور مثال، تنظیم دمای خانه بین ۱۸ تا ۲۱ درجه سانتیگراد که موجب صرفه‌جویی در گاز خانگی می‌شود باید به طور مرتب در رسانه‌های متعدد بویژه رادیو و تلویزیون تکرار شود تا مردم گوش‌شان به آن عادت کند. اگر ما امروز در مصرف گاز خانگی با افزایش مصرف روبه‌رو هستیم، به این دلیل است که هرگز بدرستی درباره فرهنگ‌سازی و توضیح اهمیت گاز به مردم طرح و برنامه‌ای اجرا نکرده‌ایم و فقط در آستانه فصل سرما، از مردم می‌خواهیم صرفه‌جویی کنند و این اتفاق نمی‌افتد، چرا که همیشه این خیال وجود دارد که ایران دارای بزرگ‌ترین ذخایر گازی است و در چنین کشوری صرفه‌جویی بی‌معناست!

در چنین شرایطی بهتر است وزارت نفت به جای آنکه همواره انگشت اتهام را به سوی مردم بگیرد، در راستای فرهنگ‌سازی مصرف بهینه تلاش کند و بار دیگر ارزش و اهمیت گاز را به مردم یادآوری کند.